

Ministerie van Klimaat en
Groene Groei

Bijlage A

Beleidsagenda

Introductie

In deze eerste integrale beleidsagenda, die gebaseerd is op het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) en het ontwerp-klimaatplan, geeft het kabinet een overzicht van de acties die in gang zijn gezet om de in het NPE en het ontwerp-klimaatplan geschetste ontwikkelingen mogelijk te maken. Uitvoering is hierbij cruciaal. Een groot deel van de beleidsagenda van zowel het NPE als het ontwerp-Klimaatplan betreft dan ook instrumentarium dat al bestaat, maar de komende periode aandacht blijft vragen, bijvoorbeeld omdat knelpunten in de uitvoering de voortgang remmen. Daarnaast bevat de beleidsagenda ook een aantal onderwerpen die in het NPE en het ontwerp-Klimaatplan voor het eerst geagendeerd zijn.

De beleidsagenda geeft hierbij suggesties voor toekomstig beleid. Dit overzicht ziet daarmee toe op ontwikkelingen die cruciaal zijn voor het pad richting klimaatneutraliteit en een klimaatneutraal energiesysteem in 2050 waar nog nieuw beleid nodig is om dit in goede banen te leiden. Om die reden vindt de verantwoording over de voortgang van de beleidsagenda jaarlijks plaats in de Klimaat- en Energienota. Uitwerking van deze suggesties voor toekomstig beleid vindt plaats in de reguliere besluitvormingscyclus. Eventuele budgettaire besluitvorming hierover zal later plaatsvinden binnen de dan geldende budgettaire kaders. Veel van de maatregelen uit de Voorjaarsbesluitvorming raken aan de beleidsacties binnen deze beleidsagenda.

In onderstaande tabel zijn de beleids- en uitvoeringsagenda van het NPE en de beleidsagenda van het ontwerp-Klimaatplan geïntegreerd. Hierbij is de volgorde en structuur van de geïntegreerde Klimaat- en Energienota 2025 gebruikt. In de nadere toelichting wordt per beleidsactie een korte samenvatting van de voortgang van de beleidsactie gegeven. Ook is per beleidsactie het verantwoordelijke departement toegevoegd en is, waar mogelijk, een jaartal en termijn toegevoegd. Dit jaartal geeft inzicht in de termijn waarop deze beleidsactie tot concrete maatregelen, instrumenten en/of keuzes zal leiden. Omdat de beleidsagenda een meerjarig karakter heeft, kan op deze manier de voortgang over de jaren gevolgd worden.

Voortgang beleidsagenda

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Kaderstellend beleid (Hoofdstuk 1 en 2)			
Inzet op EU-tussendoel voor 2040 op weg naar 2050	Nederland zet zich in voor een tussendoel dat haalbaar is. Het kabinet onderschrijft het aanbevolen EU-doel van de Commissie van netto 90%. Nederland zal zijn bijdrage leveren aan het EU klimaat-beleid richting 2040. Zie Hoofdstuk 2.2 voor een toelichting over Europese ontwikkelingen en inzet kabinet.	KGG	2025-2026
Inzet op randvoorwaarden die nodig zijn om de Europese klimaatdoelen haalbaar en uitvoerbaar te maken.	Nederland pleit in Brussel voor een stevig uitvoeringspakket voor het wegnemen van knelpunten in de transitie, waaronder netcongestie, langdurige en complexe vergunningsverleningsprocedures en beschikbaarheid van voldoende financiering, betaalbare en duurzame energie en grondstoffen. Zie Hoofdstuk 2.2 voor een toelichting over Europese ontwikkelingen en inzet kabinet.	KGG	Doorlopend
Nederland zet in op Europese oplossingen om effectief en efficiënt de uitstoot van broeikasgassen te reduceren en uitgestoten koolstof te verwijderen	Nederland spant zich bij discussies over toekomstig EU klimaatbeleid in voor verschillende zaken waaronder dat iedereen de transitie kan doormaken en alle sectoren een kosteneffectieve en eerlijke bijdrage leveren. Zie Hoofdstuk 2.2 voor een toelichting over Europese ontwikkelingen en inzet kabinet.	KGG met andere betrokken departementen	Doorlopend
Hanteren van beleidsstabiliteit en een goede balans in de nationale beleidsmix (normeren, beprijzen, subsidiëren)	De instrumentenmix van het klimaatbeleid bestaat uit een balans van normerende, subsidiërende en beprijzende maatregelen voor alle sectoren, zodat wordt geborgd dat de benodigde emissiereductie daadwerkelijk tijdig plaatsvindt. Zie Hoofdstuk 2.1 voor een toelichting over ontwikkelingen nationaal beleid.	KGG met andere betrokken departementen	Doorlopend

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Beleid in de sectoren (Hoofdstuk 3)			
Elektriciteit			
Concretiseren van maatregelen voor het streven naar een CO₂-vrij elektriciteitsstelsel in 2035	Zie sectie Energieketens van deze beleidsagenda en zie voor actuele ontwikkelingen sector Elektriciteit en Energiesysteem in Hoofdstuk 4.3.	KGG	Doorlopend
Beleidswijzigingen hernieuwbare elektriciteitsproductie	Zie sectie Energieketens van deze beleidsagenda en zie voor actuele ontwikkelingen sector Elektriciteit en Energiesysteem in Hoofdstuk 4.3.	KGG	Doorlopend
Vergroten van het aandeel kernenergie in de elektriciteitsmix	Zie sectie Energieketens van deze beleidsagenda en zie voor actuele ontwikkelingen sector Elektriciteit en Energiesysteem in Hoofdstuk 4.3.	KGG	Doorlopend
Gebouwde omgeving			
Implementatie van de normen voor de energieprestatie van gebouwen en energiesystemen voor verwarmen en koelen	Zie Hoofdstuk 3.3 voor actuele ontwikkelingen sector Gebouwde omgeving. Ten aanzien van deze beleidsactie verder het volgende: • Implementatie EPBD IV begin 2026 en introductie routekaart (in het National Building Renovation Plan) voorafgaand aan 2026. • In 2025 scherper stellen van de minimumnorm voor de integrale milieuprestatie van nieuwe gebouwen om de Whole Life Carbon (-berekenningsplicht) uit de EPBD toe te passen. • Vanaf 2027 komt daarnaast de Whole Life Carbon (-berekenningsplicht) uit de EPBD, gevolgd door een minimumeis in latere jaren.	VRO	Zie toelichting.
Versnelling van de overstap naar alternatieven voor verwarmen met aardgas	Inzet op meer volledig elektrische individuele warmtepompen, meer aansluitingen op warmtenetten en meer hybride warmtepompen en groen gas en/of waterstof. De in het voorjaar aangekondigde bijmengverplichting groen gas wordt uitgewerkt in wet- en regelgeving om per 2027 van kracht te gaan. Zie Hoofdstuk 3.3 voor actuele ontwikkelingen sector Gebouwde omgeving.	VRO	Doorlopend
Financiële ondersteuning na 2030 om verduurzaming van de gebouwde omgeving draagbaar, haalbaar, uitvoerbaar en doelmatig te houden	Inrichten van instrumenten zodat de eindgebruikerskosten en businesscases van duurzame warmte in lijn zijn met de nationale kosten. Voldoende stimulering om de overstap naar alternatieven voor verwarmen en isolatie mogelijk en aantrekkelijk te maken. Zie Hoofdstuk 3.3 voor actuele ontwikkelingen sector Gebouwde omgeving.	VRO	Doorlopend

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Industrie			
Koppeling van industriebeleid en klimaatbeleid in Europees verband	Koppeling ziet toe op o.a. de-risking van grootschalige duurzame investeringsprojecten door middel van het aanbod van diverse Europese publieke financieringsopties, inzet op vraagstimulering en marktcreatie om de vraag naar groene producten te bewerkstelligen en afbouw van subsidies op fossiele brandstoffen. Zie Hoofdstuk 3.4 voor actuele ontwikkelingen sector Industrie.	KGG en EZ	Doorlopend
Versneld oplossen van knelpunten in de uitvoering en opschaling technieken	Voor concrete maatregelen gericht op de uitvoering en technieken, zie beleidssuggesties onder Sleutelfactoren 'Tijdige en betaalbare beschikbaarheid duurzame energiedragers, grondstoffen en infrastructuur' en 'Tempo maken én vasthouden in de uitvoering van maatregelen'. Zie Hoofdstuk 3.4 voor actuele ontwikkelingen sector Industrie. Ten aanzien van deze beleidsactie verder het volgende: Het kabinet investeert in het CCS-project Aramis, met als doel om in 2026 een investeringsbeslissing te nemen zodat vanaf 2030 kan worden begonnen met het ondergronds opslaan van CO₂. Het kabinet kent middelen toe om na Final Investment Decision het volloopprijsco voor de initiatiefnemers van de infrastructuur af te dekken en voor een kapitaalstorting bij staatsdeelneming EBN, zodat zij ook deel kunnen nemen in de infrastructuur en de opslag. Daarmee neemt het kabinet grote risico's weg uit het project.	KGG (coördinerend)	Doorlopend
Creëren van een positieve groene business case in Nederland en de Europese Unie door de inzet op mobilisatie van private investeringen	Om private financiering van risicovolle duurzame investeringen te stimuleren, worden mogelijkheden benut om vanuit de overheid een meer flexibele inzet van financiële overheidsinstrumenten te combineren met de mogelijkheden die de markt biedt. Zie Hoofdstuk 3.4 voor actuele ontwikkelingen sector Industrie. Ten aanzien van deze beleidsactie verder het volgende naar aanleiding van de Voorjaarsbesluitvorming: De jaarverplichting RNFBO, binnen de jaarverplichting voor de industrie, wordt vastgesteld op 4% in 2030 in combinatie met productie- en vraagsubsidies. De correctiefactor voor de raffinageroute binnen de brandstoftransitieverplichting wordt aangepast naar 1,0.	KGG	2027-2030
Landbouw en landgebruik			
Sturen op sector- en bedrijfs-specifieke doelen in de landbouw	Vertalen landelijke klimaatopgave naar afrekenbare bedrijfsspecifieke broeikasgasdoelen. Zie Hoofdstuk 3.5 voor actuele ontwikkelingen sector Landbouw. Bedrijfsspecifieke emissiedoelen voor stikstof lopen mee in de MCEN.	LVVN	Emissiedoelen: 2026
Vrijwillige beëindiging en extensivering	Zie Hoofdstuk 3.5 voor actuele ontwikkelingen sector Landbouw. Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe vrijwillige beëindigingsregeling voor veehouderijlocaties en een extensiveringsregeling voor de melkveehouderij. Financiële middelen toegekend n.a.v. MCEN-startpakket (€ 750 mln. voor vrijwillige beëindiging en € 627 voor extensivering). Ook wordt gekeken naar budgetuitbreiding voor de Maatregel Provinciale gebiedsgerichte Beëindiging veehouderijlocaties.	LVVN	2025-2028
Stimulerend pakket om implementatie van innovaties te bevorderen	Inzet op o.a. nieuwe technieken, biologische landbouw, nieuwe verdienmodellen en koolstof-vastlegging. Zie Hoofdstuk 3.5 voor actuele ontwikkelingen sector Landbouw. Ten aanzien van deze beleidsactie verder het volgende: - In de MCEN wordt innovatie voor nieuwe technieken, fokkerijen en managementmaatregelen meegewogen. Besluitvorming hierover is nog gaande. - Meekoppelkansen worden gezocht bij (mogelijke) voortzetting Ecoregeling (GLB) en bij agrarisch natuurbeheer.	LVVN	Doorlopend

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Aanpak mestmarkt	In 2025 geven we uitvoering aan de mestmarkt aanpak conform Kamerbrief aanpak mestmarkt van 13 september 2024. De prioriteiten voor 2025/2026 zijn het 8 ^e actieprogramma Nitraatrichtlijn dat 1-1-2026 moet gelden en waarvan doelsturing waterkwaliteit een belangrijk onderdeel is. Dit actieprogramma heeft als focus verbetering van de waterkwaliteit, maar kan op maatregel niveau neveneffecten hebben voor klimaat, zie kamerbrief over voortgang 8 ^e actieprogramma nitraatrichtlijn. ¹	LVVN	2025-2026
Versterken en verbreden van de aanpak voedselverspilling vanaf 2026	De voedselverspillingcijfers in Nederland zijn sinds 2015 al flink gedaald en we zijn daarmee goed op weg richting de doelstelling om in 2030 te halveren. Toch is verdere inzet nodig. Op basis van de laatste onderzoeksresultaten wordt op dit moment gekeken naar concrete aandachtspunten en mogelijke vervolgstappen vanaf 2026. De vervolgstappen zullen in 2026 via een Kamerbrief bekend worden gemaakt.	LVVN	2026-2030
Uitvoeren Convenant Energietransitie Glastuinbouw 2022-2030	Instrumentarium bevat een balans tussen beprijzen, normeren en subsidies conform de ambitie uit het convenant energietransitie glastuinbouw. Zie Hoofdstuk 3.5 voor actuele ontwikkelingen sector Landbouw. Verder het volgende: • Toetreding tot het EU emissierechtenhandelssysteem (ETS2) en afschaffing van het CO₂-heffingsstelsel per 2027. De implementatie van een kostencompensatieregeling die de lasten van ETS2 opt-in compenseert tot de hoogte van het tarief om het 2030 doel met voldoende zekerheid te borgen. De bijmengverplichting die vanaf 2027 wordt ingevoerd draagt bij aan de hoogwaardige inzet van groen gas in de glastuinbouw. Hiervoor wordt de sector financieel gecompenseerd om ongewilde risico's en onnodige beprijzing het hoofd te bieden. Met MJP2027 wordt invulling gegeven aan de gereserveerde 200 mln. voor de glastuinbouw uit het Klimaatfonds om randvoorwaarden verder op orde te brengen.	LVVN	2025-2030
Verkennen mogelijk instrumentarium voor de glastuinbouw na 2030	Op basis van de evaluatie van het Convenant Energietransitie Glastuinbouw 2022-2030 (afronding in vierde kwartaal 2025) zal er verkend worden welk instrumentarium nodig is voor het bereiken van de klimaatambities van de glastuinbouw na 2030.	LVVN	2025-2028
Uitvoeren en 10-jarig herijken van de bossenstrategie	De bossenstrategie borgt dat maatregelen gericht op bosherstel, uitbreiding van bos- en landschapselementen en de natte natuur worden gerealiseerd en richting 2050 worden herijkt om in lijn te blijven met de klimaatopgave. Hiervoor is de implementatie en uitvoering van de provinciale bossenstrategieën noodzakelijk. Zie Hoofdstuk 3.5 voor actuele ontwikkelingen sector Landbouw. Er wordt ingezet op meekoppelkansen bij de uitbreiding van agrarisch natuurbeheer (ANB) voor uitbreiding van landschapselementen.	LVVN	Doorlopend
Uitvoeren veenweidestrategieën ontwikkeling van Nationaal Natuur en Herstelplan	Voor vernatting van veenweidegebieden is de implementatie en uitvoering van de veenweidestrategieën noodzakelijk. Zie Hoofdstuk 3.5 voor actuele ontwikkelingen sector Landbouw. Er wordt ingezet op meekoppelkansen bij de uitbreiding van agrarisch natuurbeheer.	LVVN	Doorlopend
Het stimuleren en opschalen van innovaties voor het verduurzamen van landbouwvoertuigen	Een stimuleringssubsidie waarin in eerste instantie wordt ingezet op twee sporen: 1) stimuleren aanschaf en ombouw elektrische kleine tractoren (<120 pk), en 2) Stimuleren ombouw gasmotor grotere tractoren (>120pk) 23,5 miljoen. Beide opties worden jaarlijks opengesteld in een periode van vier jaar.	LVVN	2025-2026

¹ Kamerstuk 33037, nr. 597

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Mobiliteit en transport			
Versterken Europese kaders voor verduurzaming mobiliteit	Het kabinet heeft samen met andere lidstaten opgeroepen tot een EU-wetsvoorstel om de ingroei van emissievrije zakelijke voertuigen te versnellen met vraagstimulering. Dit wetsvoorstel over Decarbonise Corporate Fleets volgt naar verwachting eind 2025. Zie Hoofdstuk 3.6 voor actuele ontwikkelingen sector Mobiliteit.	IenW	Doorlopend
Plan voor balans in verduurzaming, betaalbaarheid, overheidsinkomsten, en bereikbaarheid personenauto's	In juli 2025 heeft het kabinet een contourenbrief met mogelijke denkrichtingen over de hervorming van de autobelastingen naar de Tweede Kamer gestuurd. In verband met de demissionaire status van het kabinet wordt de definitieve besluitvorming over de hervorming van de autobelastingen overgelaten aan het nieuwe kabinet. Vooruitlopend op de hervorming heeft het kabinet een aantal fiscale maatregelen getroffen. Zie verder Hoofdstuk 3.6 voor actuele ontwikkelingen sector Mobiliteit.	IenW gezamenlijk met FIN	Doorlopend
Bevorderen alternatieve vormen van personenmobiliteit	In 2024 is de subsidieregeling Collectieven MKB Verduurzaming Reisgedrag (COVER) voorbereid, die op 1 januari 2025 beschikbaar is gekomen voor MKB-bedrijven. Rondom recreatieve mobiliteit is veel gedaan aan kennisontwikkeling en is het afgelopen jaar een aanpak opgesteld voor vier sectoren: sportevenementen, amateursport, festivals en dag-uitstapjes met als doel het verankeren van duurzame mobiliteit binnen deze sectoren. Samen met ruim 30 medeoverheden (gemeenten, regio's en provincies) heeft het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) in juni 2023 een 5-jarig nationaal samenwerkingsprogramma Natuurlijk!Deelmobiliteit opgericht. IenW faciliteert het samenwerkingsprogramma vanuit de behoefte aan meer kennisopbouw, meer gelijkheid in regelgeving (harmonisatie en standaardisatie), het delen van kennis, het uitwisselen van ervaringen, het verbeteren van gemeentegrens-overstijgende (deel)mobiliteit en het goed monitoren van alle effecten. Zie Hoofdstuk 3.6 voor actuele ontwikkelingen sector Mobiliteit.	IenW	Doorlopend
Ondersteunend programma voor het meten, rapporteren en verlagen van CO₂-emissies	In het Meerjarenprogramma van de terugsluis van de vrachtwagenheffing zijn een aantal maatregelen afgesproken met de sector die betrekking hebben op het bevorderen van de logistieke efficiëntie. Op 2 juni 2025 is de internetconsultatie gestart van de subsidieregeling Samenwerking in Logistieke Keten (SiLK), waarin bedrijven geholpen worden met het meten van CO ₂ -emissies van hun transport-activiteiten. Zie Hoofdstuk 3.6 voor actuele ontwikkelingen sector Mobiliteit.	IenW	Doorlopend
Evalueren en eventueel aanpassen van de tarieven van de vrachtwagenheffing	De minister van IenW heeft bekend gemaakt dat de geplande startdatum van de Vrachtwagenheffing 1 juli 2026 is. Zoals opgenomen in de beleidsagenda blijven de tarieven de eerste 4 jaar stabiel. Zie Hoofdstuk 3.6 voor actuele ontwikkelingen sector Mobiliteit.	IenW	1 juli 2030
Transitieprogramma voor elektrificatie spoorvervoer en het openbaar vervoer	In het meerjarenprogramma Klimaatfonds 2025 zijn middelen toegekend voor de elektrificatie van de trajecten Almelo-Mariënberg en Zutphen-Oldenzaal. ProRail begint in 2025 met de realisatie van de elektrificatie van de Maaslijn en met de planuitwerking van de elektrificatie van deze spoorlijnen. Naar aanleiding van de Motie van de leden Pierik en De Hoop en een afspraak uit BO MIRT 2025 wordt samen met regio Noord en Oost-Nederland en ProRail gewerkt aan een plan om tijdig, dus ruim voor de eerstvolgende aanbestedingen in de regio, te komen tot een plan van aanpak incl. verkenning van financieringsmogelijkheden voor zero emissie treinvervoer in de regio. Op te leveren najaar 2025. Zie Hoofdstuk 3.6 voor overige actuele ontwikkelingen sector Mobiliteit.	IenW	2026-2042 (Spoor) 2029-2039 (Waddenveren)
Overkoepelende aanpak, onderzoek naar wettelijke borging CO₂-reductie in de luchtvaart en betere beprijzing emissies de luchtvaart	In het regeerprogramma van Kabinet Schoof is afgesproken de vliegbelasting te differentiëren naar afstand met een extra budgettaire opbrengst van 249 miljoen.	IenW	Implementatie 01-01-2027

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Investerings gericht op het versnellen en opschalen van innovaties voor het verduurzamen van de luchtvaart en scheepvaart	Het Groeifondsprogramma Luchtvaart in Transitie is erop gericht om innovaties voor het verduurzamen van de luchtvaart (vooral gericht op waterstof) te versnellen in de periode 2023-2030. Het kabinet heeft in 2023 € 210 mln. vrijgemaakt uit het Nationaal Groeifonds voor het Maritiem Masterplan, dat zich richt op demonstratieprojecten en de kennisuitwisseling. Het kabinet heeft vanuit het Klimaatfonds € 111 miljoen toegekend voor de benodigde opschaling van duurzame aandrijftechnieken voor de zeevaart en € 227 mln. voor de binnenvaart. Ook is in 2024 de Roadmap Brandstoftransitie Zeevaart gepubliceerd. Bij de totstandkoming van deze roadmap is de gehele waardeketen van de zeevaart en scheepsbrandstoffen betrokken geweest. Deze partijen worden ook betrokken bij het vervolg, waarbij de focus ligt op handelingsperspectieven en op het monitoren van de transitie. Daarnaast hebben Nederland en het VK in 2024 een gezamenlijke uitvraag ('competitie') naar haalbaarheidsstudies groene corridors tussen beide landen georganiseerd. Zie Hoofdstuk 3.6 voor actuele ontwikkelingen sector Mobiliteit.	IenW	2025-2030
Maatregelen gericht op het opschalen van duurzame brandstoffen voor de lucht- en scheepvaart	De SAF roadmap is naar de Kamer gestuurd. Zie Hoofdstuk 3.6 voor actuele ontwikkelingen sector Mobiliteit.	IenW	Doorlopend
Uitvoeren beleidsaanpak niet-CO₂ klimateffecten van de luchtvaart	Zie Hoofdstuk 3.6 voor actuele ontwikkelingen sector Mobiliteit.	IenW	Doorlopend
Koolstofverwijdering			
Opstellen Routekaart koolstofverwijdering	De Routekaart Koolstofverwijdering is opgesteld waarin een strategie voor opschaling van koolstofverwijdering richting 2050 is uitgewerkt en de beleidsagenda voor de komende jaren, inclusief een innovatieagenda. Zie Hoofdstuk 3.7 voor actuele ontwikkelingen Koolstofverwijdering.	KGG	Doorlopend
Stimuleringsprogramma koolstofverwijdering	Opschaling innovatieve methoden koolstofverwijdering. Dit voorjaar is door het kabinet vervolg gegeven aan de bestaande afspraak over het doelbereik van negatieve emissies via BECCS en andere technieken middels de SDE++. Zie Hoofdstuk 3.7 voor actuele ontwikkelingen Koolstofverwijdering.	KGG	Doorlopend
Inzet op marktontwikkeling koolstofverwijdering op EU-niveau	Stimuleren van vraag en aanbod van koolstofverwijdering. Zie Hoofdstuk 3.7 voor actuele ontwikkelingen Koolstofverwijdering.	KGG	Doorlopend
Reductie van emissies door een circulaire economie en elders in de keten			
Circulaire economie			
Inzet in EU op derde Circulaire Economie Actieplan	Het kabinet pleit in Europees verband voor een derde Circulaire Economie Actieplan. Zie Hoofdstuk 3.7 voor actuele ontwikkelingen Circulaire Economie.	IenW	2025-2026
Versnelling programma circulaire economie	Versnelling door verschillende beleidsacties gericht op onder andere innovatie, randvoorwaarden voor een goede businesscase en verdere verduurzaming van materiaal in de GWW-sector. Voor diverse productgroepen worden in 2025 gedragsprikkel in de praktijk getoetst. Ook wordt onderzoek afgerond naar verbreding van het instrument Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid. In het voorjaar is door het kabinet besloten om de voorgenomen plasticheffing en -norm niet verder uit te werken en in plaats daarvan een aantal alternatieven inclusief beprijzing bij AVI's uit te werken. Zie Hoofdstuk 3.7 voor actuele ontwikkelingen Circulaire Economie.	IenW	2025-2028
Versnellen van de grondstoffentransitie in de chemie	Versnelling door o.a. het opstellen van een visie voor duurzaam koolstofgebruik in de chemie in 2050. Zie Hoofdstuk 3.7 voor actuele ontwikkelingen Circulaire Economie.	IenW	2025-2026

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Reductie van ketenemissies			
Onderzoek naar ketenemissiereductiedoel	Het kabinet verkent hoe een ketenemissiereductiedoel voor de EU effectief bijdraagt aan het beleid gericht op de klimaat- en grondstoffentransitie. Afhankelijk van de uitkomst van deze verkenning zal het kabinet hier in EU-verband voor pleiten.	IenW	2025
Ondersteuning en waardering van ketenemissiereductie bij bedrijven en (maatschappelijke) organisaties	Het kabinet ondersteunt bedrijven en organisaties door in te zetten op waardering van ketenemissiereductie in het beleidsinstrumentarium. Het kabinet onderzoekt hoe bedrijven en organisaties het beste kunnen worden ondersteund bij het verduidelijken van hun klimaatplannen die zij vrijwillig of verplicht (CSDDD) opstellen.	KGG	2025-2026
Energieketens (Hoofdstuk 4)			
Elektriciteit			
Maatregelen in het kader van versnelde transitie richting een CO₂-vrij elektriciteitsstelsel in 2035.	Het streven naar een CO ₂ -vrije elektriciteitssector in 2035 vraagt om realistische stappen, met name met het oog op leveringszekerheid. Het kabinet zet stappen om de tijdige transitie naar een CO ₂ -vrij elektriciteitsstelsel te realiseren door het aandeel hernieuwbare energie te verhogen. Bovendien wordt er ingezet op grootschalige opschaling van flexibiliteit en de ontwikkeling van innovatieve lange termijn opslag. Zie Hoofdstuk 4.3 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Doorlopend
Beleidswijzigingen hernieuwbare elektriciteitsproductie	Beoogde invoering van 2-sided Contract for Difference na SDE++ voor hernieuwbare elektriciteitsproductie. Zie Hoofdstuk 4.3 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Doorlopend
Verminderen barrières voor elektrificatie, vraagresponso en opslag	Opties voor het verminderen van huidige barrières voor elektrificatie, vraagresponso en opslag. Mogelijke instrumenten die elektriciteitsvraag, aanbod en infrastructuur in onderlinge samenhang laten groeien. Zie Hoofdstuk 4.3 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Doorlopend
Vergroten van het aandeel kernenergie in de elektriciteitsmix	De huidige voorbereidingen op de bouw van twee kerncentrales gaan door en er wordt ingezet op de bouw van twee extra kerncentrales. Mogelijkheden voor bedrijfsduurverlenging van de kerncentrale in Borssele worden onderzocht. Daarnaast verkent het kabinet met het Small Modular Reactors programma de mogelijkheden voor het realiseren van kleine, modulaire kernreactoren. Zie Hoofdstuk 4.3 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Doorlopend
Waterstofketen			
Waterstofopslag	Ontwikkeling minstens vier zoutcavernes voor waterstofopslag, waarvan de eerste wordt gerealiseerd kort na 2030 en de overige drie kort na 2035. Zie Hoofdstuk 4.4 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2030
Vraagsubsidies industrie en raffinageroute	Verduurzaming van eindgebruikers. Het kabinet beoogt gebruik van hernieuwbare waterstof in de industrie en de mobiliteit te stimuleren, met een mix van normering en subsidiëring. De bindende EU-waterstofdoelen voor die sectoren in 2030 (RED) rechtvaardigen die keuze. Zie Hoofdstuk 4.4 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2027
Verduurzaming waterstofvraag in raffinagesector	Verduurzaming waterstofvraag in de raffinagesector: de 'raffinageroute'. Zie Hoofdstuk 4.4 voor actuele ontwikkelingen.	IenW	2026
Jaarverplichting hernieuwbare waterstof in de industrie	Jaarverplichting hernieuwbare waterstof inzet in industrie. Zie Hoofdstuk 4.4 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2027

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Actualisatie waterstofketen in actualisatie NPE	Actualisatie van duiding en ontwikkeling van de waterstofketen, waaronder de beoogde toepassingen van waterstof, de ontwikkeling van aanbod (hernieuwbaar, koolstofarm, import inclusief energie-intensieve halffabricaten waarin waterstof al verwerkt is), en de benodigde infrastructuur, en inclusief de bijdrage van de rol van elektrolyse aan flexibiliteit van het energiesysteem bij inpassing wind op zee. Zie Hoofdstuk 4.4 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Q3 2026
Koolstofarme waterstof beleidsinzet	Decarboniseren industriële processen door pre-combustion CCS, [PM SDE++ aanpassing afhankelijk van PBL marktconsultatie]. Zie Hoofdstuk 4.4 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Q2 2026
Nationale agenda Ondergrondse Waterstofopslag	Duiding over de toekomstige rol van waterstofopslag is, de benodigde opslagcapaciteit, waar opslag technisch mogelijk is en onder welke randvoorwaarden dit veilig en verantwoord kan. Ook beschrijft de visie welke acties nodig zijn om tijdig voldoende ondergrondse waterstofopslag te creëren. Zie Hoofdstuk 4.4 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Q2 2025
Besluit over faciliteren of ondersteunen van specifieke infrastructuur voor waterstofimport	Keuzes in te faciliteren infrastructuur middels infrastructuurbeleid (bijvoorbeeld in het MIEK) en het ruimtelijk instrumentarium. Zie Hoofdstuk 4.4 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2025
OWE	Vergroten aanbod groene waterstof door binnenlandse elektrolysecapaciteit. Zie Hoofdstuk 4.4 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2026
Subsidieregeling waterstofhubs	Opschalen opslag, vervoer en gebruik van waterstof. Zie Hoofdstuk 4.4 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2026
Koolstofketen			
Visie brandstoffen- en chemiegrondstoffenproductie	Leidraad voor vormgeving beleid en duidelijkheid voor de sector over de gewenste ontwikkelingen, zowel met betrekking tot opbouw hernieuwbare productiecapaciteit als af- en ombouw bestaande raffinagecapaciteit. Zie Hoofdstuk 4.6 voor actuele ontwikkelingen.	KGG / IenW	Q4 2025
Actieplan Aanbod Duurzame Koolstofdragers en implementatie acties	Actieplan om het aanbod aan duurzame koolstofdragers (zowel binnenlands als via import) op te schalen en de leveringszekerheid zo goed mogelijk te borgen. Zie Hoofdstuk 4.6 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Q4 2025, implementatie doorlopend vanaf 2026
Nationale biograndstoffenstrategie	Strategie met het oog op efficiënte benutting en het vergroten van het aanbod aan biograndstoffen. Zie Hoofdstuk 4.6 voor actuele ontwikkelingen.	LVVN/KGG	Q1 2026
Concretiseren af- en ombouwpad voor inzet duurzame koolstof voor transitietoepassingen	Draagt bij aan gewenste en zorgvuldige opbouw, ombouw en/of afbouw van verschillende toepassingen van duurzame koolstof. Zie Hoofdstuk 4.6 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2026
Beleidsagenda duurzame koolstofchemie	Het kabinet zet in op het versnellen van de grondstoffentransitie in de chemie (zie bovenstaande maatregel). Zie Hoofdstuk 4.6 voor actuele ontwikkelingen.	IenW/KGG	2026
Beleidsontwikkeling (niet-fossiele) CO₂	Ontwikkelen van CO ₂ -markt met oog voor de balans tussen inzet voor energetische en niet-energetische toepassingen (inzet CO ₂ voor productie synthetische koolstofdragers), CO ₂ als meststof in de glastuinbouw en CO ₂ -opslag ten behoeve van koolstofverwijdering. Zie Hoofdstuk 4.6 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Doorlopend
Acties afbouw fossiel	Het kabinet zet in op kennisontwikkeling ten behoeve van verdere concretisering van het transitiepad naar een fossielvrije koolstofketen. Zie Hoofdstuk 4.6 voor actuele ontwikkelingen.	KGG/IenW	2026

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Warmteketen			
Systeemaanpak warmte	Vergroten van de opschaling van warmteaansluitingen met duurzame warmtebronnen en het vergroten van de inzet van hybride- en volledig elektrische warmtepompen. Zie Hoofdstuk 3.3 voor concrete acties in de sector Gebouwde omgeving.	KGG/VRO	Doorlopend
Kamerbehandeling Wet collectieve warmte (Wcw)	Zekerheid wettelijk kader voor bedrijven, medeoverheden en consumenten. Zie Hoofdstuk 4.5 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Tweede kamer: juli 2025 goedgekeurd Eerste kamer: Q3/Q4 2025
Inwerkingtreding Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)	Instrumenten voor gemeenten om warmtetransitie uit te voeren. Zie Hoofdstuk 4.5 voor actuele ontwikkelingen.	VRO	2026
Verkenning opties flankerend beleid kwetsbare afnemers schrijnende gevallen Wgiw/bgiw	Een verkenning naar aanvullend flankerend instrumentarium die bijdraagt aan de betaalbaarheid van de verduurzamingsmaatregelen als gevolg van de aanpak van een gemeente voor het warmte-transitiegebied bijvoorbeeld voor de groep kwetsbare afnemers en om eventuele schrijnende situaties te voorkomen. De verkenning is afgerond voordat de aanwijsbevoegdheid uit de wgiw/bgiw voor het eerst wordt ingezet.	VRO	2026
Voorlopige aanwijzing nationale deelneming	Deelneming kan naast andere aandeelhouders mee investeren en leereffecten en kennisdeling binnen de warmtesector versnellen. Zie Hoofdstuk 4.5 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Q3 2025
Start opzetten van een waarborgfonds of garantieregeling	Verlagen van risico's voor verstrekken van vreemd vermogen voor warmtebedrijven. Inbreng van eigen vermogen van publieke warmtebedrijven bij investering kan hiermee dalen van 30-40% naar circa 10%. Zie Hoofdstuk 4.5 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Q3 2025
Verkenning opties voor aantrekkelijker en betaalbare collectieve warmte	Aantrekkelijk tarief voor de eindgebruiker en verbeteren investeringszekerheid voor het warmtebedrijf, in de context van kostengebaseerde tarieven en met behulp van verbeterde informatie die ACM van warmtebedrijven krijgt. Zie Hoofdstuk 4.5 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2026-2028
Verbetering stimulerings-instrumentarium (SDE++, WIS)	Verbeterde aansluiting bij uitrol duurzame warmtenetten. Zie Hoofdstuk 4.5 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Doorlopend
Opvolging advies verkenner toekomst private warmtebedrijven	Advies over de toekomst van private warmtebedrijven wanneer de Wcw een publiek meerderheids-aandeel voorschrijft is in begin 2025 ontvangen. Vervolggesprekken met de sector worden tweede half jaar 2025 gevoerd door minKGG en EBN. Zie Hoofdstuk 4.5 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Q1 2026

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Sleutelfactoren en horizontale thema's (Hoofdstuk 6) en algemene thema's Hoofdstukken 3-5			
Sleutelfactor 1: Tempo maken én vasthouden in de uitvoering van maatregelen			
Netcongestie	Het kabinet zet in op het sneller bouwen van nieuwe infrastructuur en betere benutting van beschikbare capaciteit via het Landelijk Actieprogramma Netcongestie. Zie Hoofdstuk 4.2 voor actuele ontwikkelingen Energiesysteem.	KGG	Doorlopend
Arbeidsmarkt & Scholing	Het kabinet zet in op het aantrekken en behouden van technisch personeel voor de klimaat- en energiesectoren via het Actieplan Groene en Digitale banen. OCW zet zich in voor het versnellen van gelijkheid in het onderwijs via o.a. het klimaatfonds fiche Vrouwen in Techniek. Daarnaast is projectsubsidie toegekend aan VHTO, project sinds januari 2025 gestart. Op initiatief van Topsector Energie is een denktank gestart waarin afgevaardigden van onder andere NGF-programma's, werkgevers, kennisinstellingen en ministeries samenwerken om te komen tot een advies en werkagenda voor een samenhangende aanpak van het personeelstekort in de energietransitie. Daarin worden onder andere de effecten van klimaat- en energiebeleid op arbeidsmarktkrapte onderzocht en opties voor het beperken van de arbeidsvraag in kaart gebracht. Dit wordt uiterlijk begin 2026 verwacht.	KGG, SZW en OCW	Doorlopend
Versnelling realisatie en uitvoering energiesysteem	Deze beleidsactie ziet toe op verschillende programma's en acties, waaronder het Programma Energiehoofdstructuur (PEH), Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK) en versterking van de coördinatie van besluitvorming en vereenvoudiging/versnelling van vergunningverlening. Zie Hoofdstuk 4.2 voor actuele ontwikkelingen energiesysteem.	KGG	Doorlopend
Sleutelfactor 2: Omgang met schaarste in het energiesysteem			
Invulling Europese doelstelling energiebesparing	Besluit over mogelijke energiebesparingsdoelen per sector in de voorjaarsbesluitvorming 2025 en beleid om invulling te geven aan Europees energiebesparingsdoel (EED).	KGG	2025
Systeemaanpak elektriciteit, waterstof, koolstof en warmte	Zie sectie Energieketens in deze beleidsagenda.	KGG	Doorlopend
Sleutelfactor 3: Maatschappelijke acceptatie van nieuwe technologie en verandering van gedrag en leefstijl			
Versterken procedurele en distributieve rechtvaardigheid klimaatbeleid	Zie Hoofdstuk 6.1 voor een ontwikkelingen rondom klimaatrechtvaardigheid en het toepassen van de verdelingsprincipes. Hierbij zijn uitgangspunten: (a) realisatie klimaatdoelen, (b) gemeenschappelijke maar gedifferentieerde verantwoordelijkheid, (c) bijdrage en ondersteuning naar draagkracht, (d) vervuiler betaalt. In Hoofdstuk 6.1 is beschreven hoe de belangrijkste signalen uit de samenleving in beleidsvoorstellen zijn meegenomen. In het voorjaar heeft het kabinet besloten om de beschikbare middelen van het Social Climate Fund in te zetten voor een publiek energiefonds voor de ondersteuning van kwetsbare huishoudens, aanvullende middelen voor de rentevrije leningen van het Warmtefonds, een loket voor hulp bij verduurzaming ten behoeve van huishoudens, ondersteuning voor microbedrijven, en het betaalbaarder maken van openbaar vervoer voor mensen met een laag inkomen.	KGG	Doorlopend
Faciliteren en aanjagen maatschappelijke initiatieven	Het kabinet onderzoekt momenteel op welke wijze maatschappelijke initiatieven het meest geholpen zijn, welke belemmeringen er hoofdzakelijk zijn en zal de Kamer informeren over de mogelijke beleidsinzet, al dan niet op programmatische wijze.	KGG	(uiterlijk) 2026

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Aanpak duurzaam leven	Aanpak van start. Met deze aanpak wordt door middel van gedragsinzichten verder onderzocht wat nodig is om mensen, gefaciliteerd door overheden en bedrijven, de tien duurzaamste keuzes te laten maken. In het najaar van 2025 deelt het kabinet de uitkomsten van een eerste studie naar het potentieel van duurzame keuzes in reductie van megatonnen CO ₂ en Petajoules en effecten op het energiesysteem.	KGG	Doorlopend
Uitwerking maatschappelijke strategie en dialoog energiesysteem	Maatschappelijke strategie KGG breed en Dialoogaanpak (in eerste instantie) toegepast op de dossier Ruimte, hernieuwbaar op Land en SMR's. Zie Hoofdstuk 6.1 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	Q4 2025
Verkenning landelijke expertpool	Verkenning loopt en bundelen van krachten en kennis wordt in het kader van de interbestuurlijke samenwerkingsagenda en het Nationaal Programma Energiesysteem als werkwijze besproken. Zie Hoofdstuk 6.1 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2025
Aanpak handelingsperspectief verduurzaming	Zie Hoofdstuk 6.1 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2026
Ruimte			
Onderzoeksaanpak PEH II (Notitie Reikwijdte en Detailniveau)	Dit onderzoek heeft als doel om ruimtelijke keuzes te onderbouwen. Daarmee wordt invulling gegeven aan het vereiste om milieu- en leefomgevingseffecten in beeld te brengen (plan-mer plicht). Ook zullen effecten op het energiesysteem en kosten en baten in beeld gebracht. Omdat de toekomst onzeker is, wordt met meerdere scenario's gewerkt. Resultaten zullen landen in het PEH (zie onder in 2028). Zie Hoofdstuk 6.2 voor actuele ontwikkelingen.	KGG en VRO	2025
Verkenning intensivering ruimtelijke sturing nationaal energiesysteem	Naar aanleiding van het IBO bekostiging elektriciteitsinfrastructuur is locatiesturing als belangrijke maatregel geïdentificeerd om kosten te dempen. Deze verkenning werpt licht op de financiële en juridische implicaties van proactief ruimtelijk beleid voor het energiesysteem. Zie Hoofdstuk 6.2 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2025
Verkenning samenhang Omgevingswet en Energiewet	Samen met de minister van VRO worden mogelijke aanvullende sturingsmogelijkheden binnen de Omgevingswet ten behoeve van een doelmatig gebruik van het elektriciteitssysteem verkend (in samenhang met de nationale en Europese regels en kaders van het energierecht). Zie Hoofdstuk 6.2 voor actuele ontwikkelingen.	KGG en VRO	2025
Ontwerp-Programma Duurzaam Gebruik Diepe Ondergrond	Het programma DGDO is een initiatief van het Rijk om te zorgen voor een veilige en verantwoorde inzet van de diepe ondergrond op land voor de energietransitie en grondstoffenvoorziening. Het Rijk wil de ruimte in de diepe ondergrond duurzaam benutten. Dat houdt in: veilig en verantwoord, toekomst- en systeembestendig, en in samenhang met de verschillende nationale en regionale opgaven. Zie Hoofdstuk 6.2 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2026
Hoofdpijnen Programma Energiehoofdstructuur II	Het Programma Energiehoofdstructuur vormt de ruimtelijke visie voor de energiehoofdstructuur van Nederland. Met het PEH sturen we op de optimale locaties voor het nationale energiesysteem, we brengen de ruimtebehoefte van het veranderende energiesysteem in kaart en identificeren hoe hier tijdig op geanticipeerd kan worden. De hoofdpijnenbrief bevat de kansrijke ontwikkelrichtingen en ruimtelijke knelpunten voor het nationale energiesysteem. Zie Hoofdstuk 6.2 voor actuele ontwikkelingen.	KGG en VRO	2026

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Ontwerp-Programma Energiehoofdstructuur II	Begin 2028 wordt het Ontwerp van het PEH II opgeleverd. Hierop volgt direct de ter inzagelegging van het ontwerp-PEH en de onderliggende effectanalyse. Tijdens de terinzagelegging van het ontwerp-PEH kan iedereen die dat wil een zienswijze indienen. Het definitieve PEH wordt verwacht in het vierde kwartaal van 2028. Zie Hoofdstuk 6.2 voor actuele ontwikkelingen.	KGG en VRO	2028
Decentrale ontwikkelingen energiesysteem			
Visie op energiegemeenschappen	Visie wordt geschreven en volgt later dit jaar. Zie Hoofdstuk 4.1 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2025
Verantwoord omgaan met veiligheids- en gezondheidsrisico's			
Rijksbrede uitgangspunten evenwichtig omgaan met de risico's in de energietransitie	Het formuleren van Rijksbrede uitgangspunten loopt, uitgangspunten worden interdepartementaal afgestemd. Zie Hoofdstuk 6.2 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2025
Kritieke grondstoffen			
Nationale Grondstoffenstrategie	Het kabinet zet in op het vergroten van de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen; deze zijn onmisbaar voor het hernieuwbare energiesysteem en de beschikbaarheid ervan is niet vanzelfsprekend. Zie Hoofdstuk 6.2 voor actuele ontwikkelingen.	EZ	Doorlopend
Onderzoek naar meewegen kritieke grondstoffen in ontwerpkeuzes energiesysteem	Het kabinet verkent hoe leveringszekerheid van kritieke grondstoffen, inclusief duurzaamheids-impacts, meegewogen kan worden in het ontwerp van het energiesysteem, i.s.m. het Nederlands Materialen Observatorium (NMO). Zie Hoofdstuk 6.2 voor actuele ontwikkelingen.	KGG	2025
Dempen van de kosten tijdens de transitie			
Actieplan wind op zee en elektrificatie	Ondersteuning van de vraag naar en het aanbod van elektriciteit, bijvoorbeeld middels: - Onderzoek naar een Power Purchase Agreement (PPA) garantiefonds waarmee energieleveranciers lagere financieringskosten kunnen rekenen. - Onderzoek naar de mogelijke inzet van prijssteun, op termijn in de vorm van een Contract for Difference waarmee de overheid de risico's van prijsfluctuaties afdekt door een afspraak te maken tussen de energieleverancier en overheid over een gegarandeerde prijs voor de opwek van energie, ongeacht de marktprijs. Zie verder Hoofdstuk 5.6 'Grip op kosten van de energietransitie'.	KGG	2025
Opvolging IBO elektriciteits-infrastructuur	Nadere uitwerking van beleidsmaatregelen die toezien op het dempen van de kostenstijging en betere benutting van het net. Zie verder Hoofdstuk 5.6 'Grip op kosten van de energietransitie'.	KGG	Kamerbrief actualisatie betere benutting (Q3/4 2025) & Landelijk Actieprogramma Netcongestie 2025
Verklaring North Sea Summit	Verklaring van <i>Energy Ministers</i> van verschillende EU-landen op de North Sea Summit waarin wordt ingegaan op kostendeling.	KGG	Q1 2026
Verbreding IBO naar andere infrastructuur	In het verlengde van het IBO bekostiging elektriciteitsinfrastructuur inzetten op een integraal inzicht in en grip op de bekostiging van infrastructuur voor de verschillende energieketens. Zie verder Hoofdstuk 5.6 'Grip op kosten van de energietransitie'.	KGG	2026

Beleidsactie	Nadere toelichting en eventuele wijzigingen in beleidsinzet	Verantwoordelijk departement	Termijn of jaartal beleidsactie
Scherper inzicht in de ontwikkeling van de systeemkosten en benodigde systeemkeuzes			
Actualisatie Nationaal Plan Energiesysteem	Het NPE geeft inzicht in de ontwikkeling van het energiesysteem en daarmee ook inzicht in waar keuzes op systeemniveau nodig zijn ten behoeve van die ontwikkeling. In de klimaat- en energienota wordt vervolgens concreter stilgestaan bij welk beleid voor die keuzes nodig is. Zie verder Hoofdstuk 5.6 'Grip op kosten van de energietransitie'.	KGG	2026
Vergroten van het kosteninzicht door publiek Kennisprogramma EIK	Opstellen van een langjarig integraal beeld van de kosten en baten van de energietransitie. Zie verder Hoofdstuk 5.6 'Grip op kosten van de energietransitie'.	KGG	2026
Integratie van het kostenbeeld bij de beleidsvorming	Verbetering van het gezamenlijke proces voor het opstellen van langetermijnsscenario's door netbeheerders, onder meer door aannames over prijsontwikkelingen, economische ontwikkelingen en ruimtelijke aannames systematisch te toetsen zodat de scenario's beter aansluiten bij het overheidsbeleid. Daarbij wordt ook de netwerktoets verder uitgewerkt, zodat netbeheerders tijdig betrokken kunnen worden bij beleidsvoorstellen die naar verwachting aanzienlijke impact hebben op het elektriciteitsnet, de benodigde investeringen en de mogelijke doorwerking daarvan op de kosten- en tariefontwikkelingen. Zie verder Hoofdstuk 5.6 'Grip op kosten van de energietransitie'.	KGG	2026
Vergroten kosteninzicht voor Rijksoverheid en netbeheerders	Het opstellen van een jaarlijks overzicht van de kosten voor de Rijksbegroting en de financieringsbehoefte van netbeheerders draagt bij aan scherpere inzicht in de kostenontwikkeling. Zie verder Hoofdstuk 5.6 'Grip op kosten van de energietransitie'.	KGG	2026

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Klimaat en Groene Groei

September 2025